

IŠRAŠAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS PETICIJŲ KOMISIJA

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS PETICIJŲ KOMISIJOS POSĖDŽIO
PROTOKOLAS**

2022-09-08 Nr. 35-9

Vilnius

DARBOTVARKĖ:

L. Ragauskio peticijos dėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2020 m. birželio 11 d. įsakymu Nr. 1R-164 „Dėl Advokatų kvalifikacinio egzamino ir advokatų veiklos organizavimo egzamino laikymo ir apmokėjimo tvarkos aprašo ir Advokatų kvalifikacinio egzamino ir advokatų veiklos organizavimo egzamino programos patvirtinimo“ patvirtintos Advokatų kvalifikacinio egzamino ir advokatų veiklos organizavimo egzamino programos II–XII skyrių panaikinimo nagrinėjimas iš esmės ir sprendimas dėl peticijoje išdėstytų reikalavimų ir siūlymų tenkinimo.

SVARSTYTA. L. Ragauskio peticijos dėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2020 m. birželio 11 d. įsakymu Nr. 1R-164 „Dėl Advokatų kvalifikacinio egzamino ir advokatų veiklos organizavimo egzamino laikymo ir apmokėjimo tvarkos aprašo ir Advokatų kvalifikacinio egzamino ir advokatų veiklos organizavimo egzamino programos patvirtinimo“ (toliau – Įsakymas) patvirtintos Advokatų kvalifikacinio egzamino ir advokatų veiklos organizavimo egzamino programos (toliau – Programa) II–XII skyrių panaikinimo nagrinėjimas iš esmės ir sprendimas dėl peticijoje išdėstytų reikalavimų ir siūlymų tenkinimo.

Pareiškėjo teigimu, Programos II–XII skyriai nustato perteklinį reikalavimą tikrinti asmens, siekiančio tapti advokatu, žinias iš skirtingų teisės šakų ir prieštarauja savo turiniu Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo (toliau – Įstatymas) 14 straipsnio 3 daliai, nustatančiai, kad „Advokatų kvalifikacinio egzamino metu tikrinami pretendentų pasirengimas dirbti advokato darbą, gebėjimas teorines teisės žinias ir įgūdžius taikyti praktiškai ir advokato profesinės etikos žinios“. Įstatymo leidėjas nėra nustatęs prievolės Advokatų egzaminų komisijai tikrinti asmenų, siekiančių tapti advokatais, teises teorines žinias iš skirtingų teisės šakų, o šiems asmenims iš naujo laikyti egzaminą iš skirtingų teisės šakų, kai jau yra išlaikyti valstybiniai egzaminai iš šių teisės šakų. Todėl teisingumo ministras, kaip viešojo administravimo subjektas, neturėjo diskrecijos teisės nustatyti perteklinį reikalavimą tikrinti asmens, siekiančio tapti advokatu, žinias iš skirtingų teisės šakų. Negalima paneigti valstybinių egzaminų rezultatų ir aukštojo universitetinio išsimokslinimo diplomo, taip pat magistro mokslinio laipsnio, kad iš naujo būtų tikrinami pretendentų valstybinių egzaminų rezultatai, ir tai įgalioti atlikti subjektą, kuris pagal teisės aktus neturi teisės pertikrinti asmenų, kurie išlaikė valstybinius egzaminus iš įvairių teisės teorijos šakų, žinias.

Šios peticijos tikslas – nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris sudarytų teisiškai tikras ir įgyvendinamas sąlygas asmenims, ketinantiems vykdyti advokato veiklą, laikyti kvalifikacinį advokato egzaminą pagal Įstatymo 14 straipsnio 3 dalyje nurodytą advokatų kvalifikacinio egzamino turinį.

Komisijai išvadą pateikė Teisingumo ministerija.

Teisingumo ministerija nurodė, kad Įstatyme įtvirtintos bendro pobūdžio nuostatos dėl advokatų egzaminų (Įstatymo 14–16 straipsniai), o Įstatymo 14 straipsnio 1 dalies *blanketinė norma* nustato, kad advokatų egzaminų programas sudaro, advokatų egzaminų laikymo ir apmokėjimo už juos tvarką nustato teisingumo ministras, suderinęs su Lietuvos advokatūra. Įstatymo 14 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad advokatų kvalifikacinio egzamino metu tikrinamas pretendentų pasirengimas dirbti advokato darbą, gebėjimas teorines teisės žinias ir įgūdžius taikyti praktiškai ir advokato profesinės etikos žinios, o advokatų veiklos

organizavimo egzamino metu tikrinamas pretendentų pasirengimas dirbti advokato darbą ir advokato profesinės etikos žinios.

Igyvendinant nurodytas Įstatymo nuostatas ir atsižvelgiant į tai, kad advokatams nustatyti aukšti kvalifikacijos ir ypatingo profesionalumo standartai, siekiant užtikrinti asmenims kvalifikuotą ir kokybišką teisinę pagalbą, pasirinktas poįstatyminis teisinis reguliavimas. Poįstatyminiu teisės aktu įgyvendinamos įstatymo normos, todėl poįstatyminiu teisės aktu negalima pakeisti įstatymo ir sukurti naujų bendro pobūdžio teisės normų, kurios konkuruotų su įstatymo normomis.

Posėdyje pareiškėjas teigė, kad įstatymo leidėjas, nustatydamas advokatūros egzamino tvarką, nustato egzamino turinį. Įstatymo 14 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kas tikrinama advokatų kvalifikacinio egzamino ir advokatų veiklos organizavimo egzamino metu. Ginčas kyla dėl advokatų kvalifikacinio egzamino, kuriame tikrinamas pretendentų pasirengimas dirbti advokato darbą, gebėjimas teorines teisės žinias ir įgūdžius taikyti praktiškai ir advokato profesinės etikos žinios. Įsakymu patvirtintame Advokatų kvalifikacinio egzamino ir advokatų veiklos organizavimo egzamino laikymo ir apmokėjimo tvarkos apraše nurodyta, kad advokatų kvalifikacinis egzaminas susideda iš dviejų dalių – raštu ir žodžiu. Pareiškėjas neginčija nustatytos tvarkos egzamino raštu, kurį sudaro procesinio dokumento parengimas ir praktinės situacijos teisinė analizė, taip pat neginčija egzamino žodžiu dalies, kur tikrinamos profesinės etikos žinios. Tačiau iš advokatų kvalifikacinio egzamino žodžiu 5 klausimų 3 klausimai yra pateikiami iš skirtingų teisės šakų pagal Programos 21.1 papunktį. Kyla abejonių dėl tokio reikalavimo, nes aukštojoje mokykloje jau išlaikyti valstybiniai egzaminai iš šių teisės šakų. Žinios iš teisės šakų yra subjektyvus vertinimas ir tokių egzaminų komisijos įvertinimų negalima ginčyti teisme.

Teisingumo ministerijos atstovė posėdyje paaiškino, kad poįstatyminis teisinis reguliavimas (tai, kas nustatyta įstatyme) tinkamai įgyvendintas. Pasirengimas dirbti advokato darbą ir įgūdžių praktinis patikrinimas tik per užduotį raštu nebūtų visiškai teisingas, todėl per egzaminą žodžiu patikrinama ir žodinė dalis pasirengimui dirbti advokato darbą. Pagal visumą, t. y. tai, kaip pretendentas atsako į klausimus iš skirtingų teisės šakų, jo atsakymų pateikimo logiką, argumentaciją, aiškumą ir konkretumą, įvertinama, kaip advokatas gebės teikti teisinę paslaugą (teisės konsultacijos (patarimai teisės klausimais), teisinę reikšmę turinčių dokumentų rengimas, atstovavimas teisės klausimais, gynyba bei atstovavimas bylų procese vykdyti, žr. Įstatymo 2 straipsnio 1 dalį). Tai taikoma ne tik advokatams, bet ir kitoms teisinėms profesijoms (teisėjams, notarams, antstoliams). Advokato veikla susideda ne tik iš teisinės analizės, procesinių dokumentų parengimo, bet ir asmens atstovavimo teisme, ikiteisminio tyrimo įstaigose, kitose institucijose, todėl pretendentas turi gebėti paaiškinti tam tikrus teisinius terminus, sąvokas, taigi jis turėtų parodyti, kaip gali jas išreikšti žodžiu.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, analizuodamas reikalavimus asmenims, norintiems eiti teisėjų pareigas, konstatavo, jog tai, kad į teisėjus pretenduojantiems asmenims, įgijusiems visavertį aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą, negali būti nustatyta dar kokia nors papildoma patikra, kad būtų išsiaiškinta, ar jie tikrai yra įvykdę visaverčiam aukštajam universitetiniam teisiniui išsilavinimui keliamus reikalavimus, nepaneigia galimybės įstatymų leidėjui nustatyti pretendentų į teisėjus žinių ir gebėjimų, būtinų teisėjo darbui, patikros *inter alia* šiuos pretendentus egzaminuojant (Konstitucinio Teismo 2008 m. vasario 20 d. nutarimas). Pažymėtina, kad Pretendentų į teisėjus egzamino programa (Teisėjų tarybos 2019 m. gruodžio 13 d. nutarimas Nr. 13P-207-(7.1.2) „Dėl Pretendentų į teisėjus egzamino programos patvirtinimo“) taip pat apima skirtingas teisės šakas.

Peticijos kontekste aktuali ir Lietuvos apeliacinio teismo 2019 m. gruodžio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-717-781/2019, kurioje teismas atkreipė dėmesį, kad magistro diplomą, kuriuo ieškovė įgijo teisės magistro kvalifikacinį laipsnį, suteikia jai galimybę užsiimti profesine veikla, nurodyta diplomo 5.2 papunktyje (advokato, teisėjo, notaro, prokuroro), tačiau neužtikrina ieškovės besąlygiškos teisės tapti šių profesijų atstove. Magistro diplomą patvirtina ieškovės atitiktį Įstatymo 7 straipsnio 2 punkte nurodytam

reikalavimui turėti aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą – teisės bakalauro ir teisės magistro kvalifikacinius laipsnius arba teisininko profesinį kvalifikacinį laipsnį (vienpakopį universitetinį teisinį išsilavinimą), tačiau neeliminuoja ieškovės, siekiančios tapti advokate, pareigos išlaikyti advokatų kvalifikacinį egzaminą, kaip to reikalauja galiojančios Įstatymo normos.

Komisijos nuomone, atsižvelgiant į tai, kad advokatams nustatyti aukšti kvalifikacijos ir ypatingo profesionalumo standartai, siekiant užtikrinti asmenims kvalifikuotą ir kokybišką teisinę pagalbą, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir į teismų praktiką, peticijoje išdėstyti reikalavimai ir siūlymai netenkintini.

NUTARTA (bendru sutarimu, nusišalino teisingumo viceministrė Jurga Greičienė):

1. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos peticijų įstatymo 13 straipsnio 3 dalimi, teikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei išvadą – pasiūlyti Vyriausybei netenkinti pareiškėjo peticijoje išdėstytų reikalavimų ir siūlymų.

2. Apie Komisijos sprendimą pranešti pareiškėjui.

Posėdžio pirmininkė, teisingumo viceministrė

Jurga Greičienė

Posėdžio sekretorė

Vaiva Bernotaitė